

Petrolio munduko ekonomia mugitzen duen gairik nagusienetarikoa bada, berriki gertatzen hasi den CAMPSaren deuseztapena eta petrolioaren monopolioaren bukaerak garrantzia hartuko du, orain arte erregaien mo-

nopolioa izan duen enpresa desagertzen denean, milioi askotako negozioa noren esku geratuko den ikusteko dago eta. CAMPSaren akziodun nagusiak diren Repsol, Cepsa, Petronor, Petromed eta Ertoil konpainia birfin-

tzaile handiek aukera guztiak dauzkate, legezko monopolioa izan dena, Merkatu Bate-ratuarekin negozio hori 'de facto' berauen esku geratzeko eta konpetitzaile txiki eta atzeritarrei gauzak zailak jarriko zaizkie.

CAMPSaren oinordekoek ez dute petrolioaren negozioa galdu nahi

Konpainia hau desagertzen denean birfindegi handiek 'de facto' eutsiko diote monopolioari

J. AIARZA / DONOSTIA

Repsol, Cepsa, Petronor (Repsol-en esku) Petromed eta Ertoil konpainia birfintzailetako arduradunek CAMPSA Espainiako petrolio monopolioaren konpainia arrendatarioaren heriotz epaia sinatu dute. Horren ondorioz, akziodunek konpainian zeukaten partaidetzaren arabera aktibo banaketa egin dute: Repsol CAMPSaren kapitalaren % 65,96ren jabe da, Cepsak % 17,85 du, Petromedek % 9,17 eta Ertoilek % 7,02. Gasolindegia banaketarekin, Repsol birfindegi nagusiak 2.300 hornitegi inguru eskuratu ditu.

CAMPSaren akziodun nagusiak diren konpainia birfintzaile hauek Espainiako Ekonomia ministroaren arbitraia behar izan dute. Horren zergatia, enpresa honen banaketa aktiboak (erregai hornitegiak) banatzeko orduan, pastelaren zatirik onena ahora zeinek eramango ote zuten erabakitzeke lehia zen.

MONOPOLIOAK GALERAZITA DAUDE Zatik goxoena (hoberen kokaturik dauden gasolindegien jabetza) Repsol akziodun nagusiak hartu duela ikusirik eta enpresa hau Estatuaren eskutan dagoela kontutan hartuta, desmonopolizazioaren izenean egin den guzti honek benetako merkatuaren liberalizazioa eta enpresa pribatuen arteko konpetentzia librea izango ote den, gutxienez, zalantzan hartzeko moduko kontua da.

Sei urteko epea eman zitzaion es-

painiar Estatuari erregaien inportazioa, banaketa eta, azken finean, merkaturatze sarean zerabilen monopolioari bukaera emateko. Erromako Paktuaren filosofiak Europako enpresen arteko konpetentzia librea bermatzearena da. Beraz, Europako Komunitateko kideak diren lurraldeetako enpresen konkurrentzia librea oztopatuko lukeen inolako monopoliorik erabiltzea galarazten du.

Ildo honetatik eta sei urteko epe hori aurtengo urte bukaeran beteko denean, monopolioa administratzen zuten Campsaren aktibo banaketa joan den uztailaren gertatu zen.

Baina Campsaren banaketak monopolioa bukatzeko helburua badu ere, hau ez da praktikan gertatzen, oraindik indarrean dagoen monopolio legea dela medio, Espainiako gasolindegia gehienak behartuta daude birfindegi handiei erregaia erostera, honek erabateko merkatu askatasunik eza ekarriko duelarik.

KONPETENTZIARI TRABAK JARRI Duela 65 urte-tik indarrean dagoen Monopolio legea eguneratzeko eta Merkatuaren liberalizazioa bazetorrela ikusirik, Estatuak araudi berria egin zuen 1988. urtean. Araudi horren helburua CAMPSaren eskutan ziren gasolindegia babesteko eta beste enpresen sorrera ahalbidetzea zen. Azken honetarako, gasolindegia sare paraleloa sortu zen, edozein hornitzailei erosteko askatasun teorikoa zeukaten gasolindegia pribatuentzako.

CAMPSaren gasolindegia gehienak Repsolen eskutara pasa dira monopolioaren bukaerarekin.

ANDER GILLENIA

Araudi haren ondorioz, gasolindegia batetik bestera egon beharreko distantzia ere aldatu egin zen, monopolio sareko CAMPSaren gasolindegiekin gainera sare paraleloak ere egoteko, distantzia hauek % 50 murriztu zirelarik. Hau ikusirik, monopolio enpresaren jukutria sare paraleloko gasolindegia autonomoak bereganatu joatea izan zen, CAMPSak edo Repsolek bere sare paraleloan hornitegiak eraikiz, beste inorenak erosiz edo epe-

luzeko kontratuen bidez bereganatu.

Merkatu askatasunak ekarriko zuten europar banatzaile uholdearen arriskuaz ohartaraztea zen argudioa, sare paralelo horretan sartutako gasolindegia bereganatzeko, negozio hauen iraunbizitzeko modu bakarra zela argudiatuz. Horrela, sare paralelo honetan egin ziren estazio gehienak Repsol eta beste birfindegien eskutan geratzen dira, merkatu liberarekin etorriko zirenei lekua

janez. Gauzak horrela, Espainiako birfintzaileek monopolioa 'de facto' mantentzea lortuko zuten, eta operadore (petrolio inportatzaile eta banatzaileak) txiki edo atzeritarrentzako lekua murriztu da oso.

Era honetan, gaur egun Espainian gasolindegia bat inpintzea ez da jadanik negozio ona. Birfindegi handientzat bai ordea, barne merkatua kontrolatzen duten neurrian ez bait dute kanpora saltzera irteteko behar handirik.

Euskal petrolio konpainiak: dauden guztiak ez dira

J.A. / DONOSTIA

Petrolioren usteko desmonopolizazioaz aurrerago esandakoa eta Repsolen garapen izugarria argiro erakusteko, petrolioaren inportazioa eta banaketan diharduten euskal konpainien kasuak ditugu, Petronor, Noroil eta Esergi Gipuzkoako elkar-te txikia, alegia.

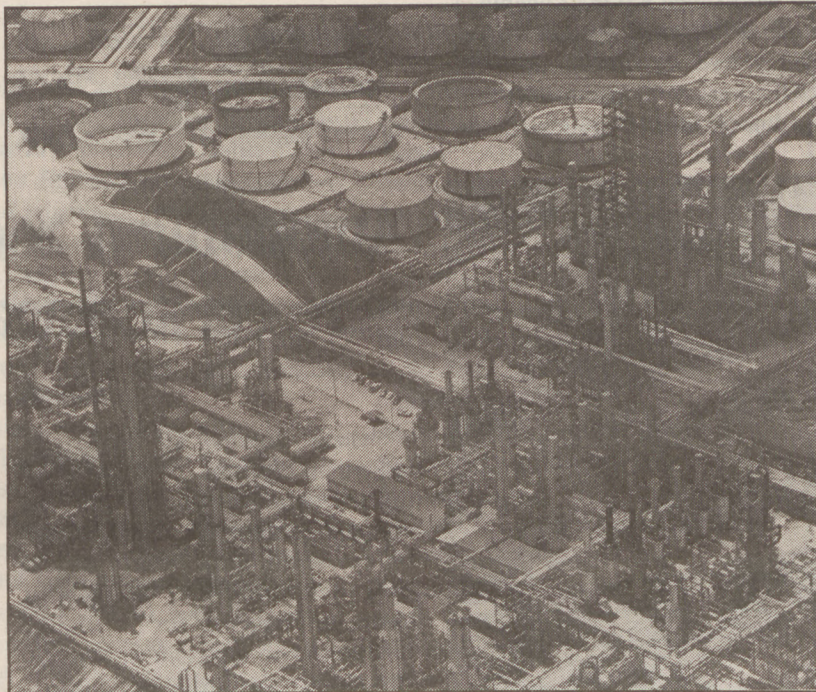
Petronor osatu zenean euskal entitateen kapitalak parte garrantzitsua zuten. 1989. urtean euskal kutxek kapitalaren % 10 zuten hain zuzen ere; Bilbao Vizcaya Bankuak, % 21,90; 'Petroleos de México-k' % 34,29 eta, Repsolek, % 32,85. Gaur egun, ordea, Petronor Repsolen eskutan dago BBV eta PEMEX-ekin egindako negozioak direla medio, eta Repsol Petronor kapitalaren ia % 90en jabe da, BBKren % 10 eskasaren aurrean.

Petronorek (eta, beraz, Repsolek) kapitalaren % 70 eta EEEK (Euskal Energi Erakundea) % 30 dutela, duela hiru urte sortu zen Noroil euskal konpainia petrolio banatzailea.

Enpresa honen sorrera eta helburuak arras ilunak dira eta susmo txarrak sortarazi ditu, batez ere bi arrazoi-rengatik. Lehenik, Petronorek berak sortu zuelako, bere banatze sarea propioa duela. Bigarren, enpresa pribatuei konpetentzia egingo dion kapital publikoz osatutako petrolio banaketarako enpresa delako. Noroil sortuz geroztik protestak izan dira konpainia txikien aldetik.

ESERGI ELKARTE OPERADOREA Duela hamar urte sortu zen Esergi elkarteak. CAMPSaren monopolioa bukatu behar zuela ikusirik, Gipuzkoako hogeitabat enpresarik bat egitea erabaki zuten. Helburua, 1992. urtetik aurrera merkatu librea aritzea zen, European diren beste gasolindegia pribatuen antzera.

Horretarako, Esergiko arduradunek Brusselera jo zuten argibide bila eta, beranduago, beharrezkoa zuten operadore baimena lortu zuten Estatutik. Baimen hau eskuan, enpre-

Petronor-en birfindegi Somorrostron (Bizkaia).

sari txiki hauek erregaia inportatzeko zenbait gordailu besterik ez zuten behar. Izan ere, enpresa birfintzaileak ez dira gaur egun erabat beharrezkoak, petrolio gordinaren birfinketa lurralde ekoizle berek egiten dute, jadanik gasolina superra, arrunta eta gasolioak bukatuta esportatzen dituzte.

Elkarte honetako iturriek EGUNKARIARI azaldu diotenez, elkarteak sortuz geroztik «ez zaie lan egiteko erraztasun handiegirik eman eta bai lege trabak jarri». Honen atzean, petrolioaren monopolioa duten konpainien interesen defentsa egon liteke, nolabaiteko konpetentzia egin liezaiekeen elkarte autonomo honi

✓ Oaindik indarrean dagoen monopolio legea dela medio, gasolindegia gehienak behartuta daude birfindegi handiei erostera

Birfintzaileak ez dira gaur egun erabat beharrezkoak, petrolio gordinaren birfinketa lurralde ekoizle berek egiten dute

porrot eginarazteko. Egun, Esergik operatzen du eta Bilbo, Baiona eta Santanderreko portuetako petrolio gordailuetan hornitzen dira baina, monopolio legea dela medio, oraingo ezin dituzte elkarte bertako gasolindegia hornitu, monopolio legeak gasolindegia guztiak birfintzaile handiei erostera behartzen dituztelako. Honen ondorioz eta paradokikoki, elkarte honetako kide gehienek konpetentziari erosi behar diote erregaia.